

החוג למיסטיקה ורוחניות

חומרי לימוד משני תודעה

מושג הדיסוננס הקוגניטיבי, והרלוונטיות שלו לתחום הדת – מאת ד"ר אדם קליין-אורון

מושג פסיכולוגי נפוץ בשפת היומיום הוא "דיסוננס קוגניטיבי", דהיינו, התנגשות בין שתי תפיסות שלנו לגבי מהות העולם או מקומנו בו, או בין תפיסה כזו לבין ההתנהגות בפועל. בשימוש המדויק, התיאוריה שמאחורי המושג אומרת שלאדם קשה להתמודד עם סתירות שכאלו, שאנשים מחפשים מצב עקבי ומאוזן שבו התנהגותם תואמת את הדרך שבה הם תופסים את עצמם ואת היקום.

החוקר המזוהה ביותר עם המושג הוא הפסיכולוג החברתי האמריקאי ליאון פסטינגר, והמחקר המזוהה ביותר עימו הוא מחקר פשוט אך מבריק משנת 1959. פסטינגר ועמיתו ג'יימס קלרסמית' העבירו שתי קבוצות של נסיינים ניסוי משעמם ומתיש. לאחר מכן הם ביקשו מכל הנסיינים להמליץ לאחרים להשתתף בעצמם באותו הניסוי, אלא שלחברי קבוצה אחת הם שילמו \$20, ולחברי השנייה, דולר בודד. מסתבר שדווקא אלו שקיבלו סכום נמוך יותר שיכנעו הרבה יותר בלהט ובהתמדה – יתרה מזאת, הם זכרו את הניסוי יותר מעניין מחברי הקבוצה השנייה! החוקרים הסבירו את הסיבה לכך בסתירה שנוצרה, בדיסוננס, בין התפיסה "אמרתי למישהו שהניסוי מעניין" לבין התפיסה "הניסוי היה משעמם". אלו שקיבלו הרבה כסף יכלו לפתור את הסתירה: שילמו להם לשקר. אבל אלו שקיבלו מעט כסף נאלצו להפנים את הסתירה, ולפיכך, בחרו – בצורה לא-מודעת – לשנות את הזיכרון שלהם את המציאות ("בעצם זה דווקא היה די מעניין"), ולא לשנות את תפיסתם העצמית ("אני מוכן לשקר בעבור סכום כסף זעום, רק כי ביקשו ממני").

כחוקר דתות, אני מוצא את המושג "דיסוננס קוגניטיבי" מרתק במיוחד – כי מקורו לא בניסוי מ-1959, אלא דווקא בספר שהתפרסם כבר ב-1956, When Prophecy Fails, שבו פסטינגר (יחד עם הנרי ריקן וסטנלי שטר) חקרו קבוצה דתית סגורה וריכוזית, שבראשה עמדה מתקשרת בשם דורות' מרטין (ר' בצילום). מרטין היא עקרת בית משיקגו שהעבירה מסרים מ"הכוכב קלריון" שבהם נאמר שבחג המולד 1954 העולם ייחרב במבול נורא. בלילה שלפני החורבן יושבים יחד כל חברי הקבוצה, ומחכים למבקר מהחלל שיגיע בחצות להשיע אותם. השעון מראה חצות. האורח לא מגיע. הלילה מתקדם, בדממה נדהמת, והמבקר עדיין איננו. בוקר החורבן מגיע, והעולם עדיין עומד על תלו.

מה יעשו כעת חברי הקבוצה? לכאורה, הם היו אמורים להכריז על מרטין כעל משיחת שקר, ולפרק את הקבוצה. אלא שפסטינגר ועמיתיו גילו שקורה דווקא ההיפך: תוך פחות מיממה, הקבוצה משנה מן הקצה את גישתה המתבודדת, ויוצאת במסע תקשורתי שמטרתו גיוס מיסיונרי של חברים חדשים. הם מאמינים יותר בלהט מאי-פעם. למה?

מה שקרה, אומר פסטינגר, הוא שחברי הקבוצה פשוט היו מחויבים מדי לאמונה שלהם. הם שילמו עליה מחיר חברתי כבד: הם סבלו מהצקות ולעג, הורחקו או התרחקו מחברים ובני משפחה, התקשו למצוא מקומות עבודה. וכעת המציאות עצמה, לא פחות, הוכיחה שהם טעו. מסקנה: המציאות היא זו שטועה, לא הם. הם האמינו שהחורבן נדחה, בדומה למאמינים אחרים שציפו להתגשמות נבואה שנכזבה והסיקו שבעצם הם שמנעו את החורבן באמונתם היוקדת; או שהחורבן התרחש במימד מקביל, או שהם האמינו כמעט מספיק, אבל לא באמת מספיק, והחורבן נדחה קצת כדי שתהיה להם הזדמנות נוספת לישועה... והדבר שיוכיח עבורם יותר מכל שהם, בעצם, צודקים הוא שאנשים רבים אחרים יצטרפו אליהם. כאשר נבואה נכשלת, המשבר מחולל, לעתים, דווקא אמונה איתנה יותר – הן ברמה האישית, והן ברמה החברתית והארגונית. חורבן שלא מגיע, משיח שנצלב או מתאסלם, אחרית הימים שאיחרה לבוא – כל אלו לא תמיד מחסלים דתות, הם לפעמים דווקא מחזקים אותם.

- ❖ מרתק, הא?!
- ❖ אתם מוזמנים לבוא וללמוד איתנו יותר על פסיכולוגיה של הדת, סוציולוגיה של הדת וחקר דתות
- ❖ **ד"ר אדם קליין אורון** מלמד בחוג למיסטיקה ורוחניות קורסים בתחום הרוחניות העכשווית, את המבוא לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה של הדת וכלים אקדמיים מתקדמים לחקר תופעות רוחניות
- ❖ קראו עוד על דיסוננס קוגניטיבי ב**ויקיפדיה** ובלקסיקון "**בטיפולנט**"
- ❖ קראו עוד על הספר "When Prophecy Fails" ב**ויקיפדיה**: http://en.wikipedia.org/wiki/When_Prophecy_Fails
- ❖ **צפו בהרצאתו** של ד"ר קליין אורון במסגרת מושב אקדמי שהתקיים במכון ון-לייר בירושלים לפני שנים אחדות, כשעוד היה דוקטורנט (ההרצאה של קליין אורון מתחילה בדקה ה-44 בערך) – ההרצאה בנושא אחר..
- ❖ ד"ר קליין אורון ופרופ' בועז הוס מתייחסים בראיון עיתונאי לסערה הציבורית הנוכחית בעניין "כתות" – **כאן**.

הסטודנטים שלנו לא יכולים להתאפק...

הם רוצים לחלוק עם העולם את החוויה המיוחדת של הלימודים בחוג! אז אחרי שגילינו לכם שהסטודנטים שלנו הפיקו סרטון על הלימודים, ואחרי שהבטחנו לשלוח לכם לינק לסרטון... הגיע הזמן לחשוף אותו. לא?!

אפשר לצפות בסרטון כאן

תודות לכל הסטודנטים שלקחו חלק בסרטון (ייתם, מאיה, נורה, ואחרים), תודה למרצים שמופיעים בו (**פרופ' משה אידל**, **ד"ר אריאל פיקאר**, **ד"ר מריאנה רוח-מדבר**, **פרופ' יוסף שוורץ**), והוקרה מיוחדת למנוע שמאחורי הסרטון – הסטודנט שלנו עומר...

(וגם: שתי סטודנטיות כתבו כמה מילים ספונטניות על החוג... בעמוד הבא)

בגינות בהן זרעי אהבה נזרעים, פרחים יוצאים מן הכלל פורחים.

(מתוך ספר הידע, מאת מבלנה-מתקשרת טורקיה)

"דת היא הגורם לכל הבעיות בעולם" וחדשות אחרות...

❖ "אני מאמינה ברוחניות. דת היא הגורם לכל הבעיות בעולם" - כך גוינת'אל פאלטרו, שהחליטה להתגיר כדת וכד'ן. קראו עוד [כאן](#).
אגב, על ההבדל בין "דת" ל"רוחניות" מדבר בקורס "[מבוא לרוחניות עכשווית](#)".

❖ מחקר חדש באוניברסיטת הרווארד בדק את האפשרות לטלפתיה בין-בשנית. על הטכנולוגיה החדשה והמצאים בכתבה [הזו](#).

❖ חלית של עב"מים בשמי ספרד... או מטאר שעלה באש? צפו וקראו [כאן](#)

❖ האם "כת" משיחית ישראלית מעודדת חזרות-בתשובה לקיים יחסי מין עם ערבים כדי לקרב את הגאולה? [קראו וצפו כאן](#). (ראו לינק רלוונטי גם בתחתית העמ' הקודם)

❖ "המדינה האסלאמית" מתפשטת בקצב מהיר, ומייצגת אסלאם סוני פונדמנטליסטי. קראו עוד ב**ויקיפדיה** (ובאז ללמוד איתנו עוד על מאפייני הרוחניות הפונדמנטליסטית בשונה מהרוחניות הליברלית, בקורס "[מבוא לרוחניות עכשווית](#)").

❖ האמנם פסיכולוגים ורופאים גרמנים הוכיחו קיום של חיים אחרי המוות? קראו [כאן](#) (שימו לב כי מדובר באתר פארודי!)

סטודנטיות בחוג מספרות...

תפסנו לאחרונה שתי סטודנטיות כותבות בספונטניות על החוג בפייסבוק... אז ברשותן אנחנו חולקים את הדברים איתכם.

זה מה שמאיה הסטודנטית כתבה בקבוצה הסודית שלנו בפייסבוק (קבוצה שתוכלו להצטרף אליה אם תצטרפו לספסל הלימודים):

האמת. חולה על התואר הזה. פתח לי את הראש בצורה מדהימה... כל קורס נהנית, ולמדתי המון, וקיבלתי מתנות לחיים... וההתרגשות גדולה יותר בהבנה שאני רק בהתחלה! ואו, איזה עוד עולם החוג למיסיקה ורוחניות יגלה לי? כבר חשבתי שלמדתי הכל- אבל לא... מחכה בקוצר רוח ל"שנה" הבאה- שהיא בעוד חודש-חוצי! אשתדל לא להתגעגע יותר מדי...

טולה, סטודנטית בחוג, הגיבה על שאלה של גולש [בדף הפייסבוק של החוג](#):

הייתי סטודנטית בשנה האחרונה בחוג. אני יכולה להגיד בלב שלם שהתואר הזה מורכב מנושאי לימוד מגוונים שפותחים את התודעה, ההקשבה הפנימית, מעלים הרבה קונפליקטים, תובנות אישיות וגלובליות.

טולה מגלה חוף מלוכלך ועומדת להתחיל לנקות אותו...

כל זה תוך כדי למידה וחקירה של תרבויות ודתות באופן שווה, קבלת כלי למידה ודרכי ניתוח ואינפורמציה, אשר ביניהם שזורים קורסי רחב כלליים כמו פילוסופיה, אנתרופולוגיה, חקר דתות, רוחניות עכשווית, קולנוע רוחני... ומגוון קורסי עומק לדתות ותרבויות שונות כמו יהדות, בודהיזם, אינדיאניזם, איסלאם, נצרות וכו'. זה היה ביטוי לחופש שלנו לקבל ידע בצורה מלאה, נקיה, להיות בעלי היכולת והרצון לנקות ולדייק את המידע שחודר ונטמע אלינו. מי שסקרן מזמן להגיע לבקר. יש הרבה אירועים ובכניה חופשית שמגשימים את הדרך, הידע, המרצים, הסטודנטים... לכל מי שחפץ בכך. באו באהבה! :

מאמרים אקדמיים זמינים בחינם ברשת

הוצאת הספרים רוטלדג' מנגישה מאמרים אקדמיים בחינם באינטרנט בנושאים הבאים:

- ❖ פילוסופיה, רוחניות ודת
- ❖ מדע ודת
- ❖ אומניות, מדיה ודת
- ❖ נשים ודת
- ❖ עימות, אלימות ודת
- ❖ חינוך ודת
- ❖ דת, גלובליזציה ופוליטיקה

אם זה מעניין אתכם, תמצאו את כל המאמרים [כאן](#).

ובעצם, אם זה מעניין אתכם, [תמצאו את עצמכם אצלנו](#)... ©

מה כתבו עלינו בירחון "חיים אחרים"?

רק דברים טובים...

רוצים לקרוא? הכתבה במלואה [כאן](#).

והנה קטע קטן:

הרוח נושבת

בחוג למיסיקה ורוחניות אמורים כי אם חשבתם שהעידן המודרני הפך את התופעות הדתיות והמיסטיות לבלתי רלוונטיות, מתברר שהרוחניות חיה ובוועת, ממש כאן, ואפילו בתוך העולם האקדמי.

מחיר לימודים

כשרהרוחניות פוגשת באקדמיה המכללה האקדמית צפת

אשר יאשר (BA) בסיקטיור הרוחניות ויש זכו כוח. לימודיה נחשבים כקורס נפרד בעל תאוצה מיוחדת לעידוד הרוחניות והפנימית של הסטודנטים. הרוחניות הרוחנית (BA) בסיקטיור הרוחניות נבנה על בסיס תובנות מסיקטיור הדתות והרוחניות והתאמה לרוחניות ולחשיבה הרוחנית של הסטודנטים. הרוחניות הרוחנית (BA) בסיקטיור הרוחניות נבנה על בסיס תובנות מסיקטיור הדתות והרוחניות והתאמה לרוחניות ולחשיבה הרוחנית של הסטודנטים. הרוחניות הרוחנית (BA) בסיקטיור הרוחניות נבנה על בסיס תובנות מסיקטיור הדתות והרוחניות והתאמה לרוחניות ולחשיבה הרוחנית של הסטודנטים.

הרוח נושבת

במהלך השנה האחרונה, חשנו כי יש להוסיף ולתמוך בהתפתחות הרוחניות של הסטודנטים. לכן, החלטנו להקים את החוג לרוחניות עכשווית. החוג יתמקד בהקניית ידע וכלים לניתוח וחקירה של תרבויות ודתות באופן שווה, קבלת כלי למידה ודרכי ניתוח ואינפורמציה, אשר ביניהם שזורים קורסי רחב כלליים כמו פילוסופיה, אנתרופולוגיה, חקר דתות, רוחניות עכשווית, קולנוע רוחני... ומגוון קורסי עומק לדתות ותרבויות שונות כמו יהדות, בודהיזם, אינדיאניזם, איסלאם, נצרות וכו'. זה היה ביטוי לחופש שלנו לקבל ידע בצורה מלאה, נקיה, להיות בעלי היכולת והרצון לנקות ולדייק את המידע שחודר ונטמע אלינו. מי שסקרן מזמן להגיע לבקר. יש הרבה אירועים ובכניה חופשית שמגשימים את הדרך, הידע, המרצים, הסטודנטים... לכל מי שחפץ בכך. באו באהבה! :

הרוח נושבת

במהלך השנה האחרונה, חשנו כי יש להוסיף ולתמוך בהתפתחות הרוחניות של הסטודנטים. לכן, החלטנו להקים את החוג לרוחניות עכשווית. החוג יתמקד בהקניית ידע וכלים לניתוח וחקירה של תרבויות ודתות באופן שווה, קבלת כלי למידה ודרכי ניתוח ואינפורמציה, אשר ביניהם שזורים קורסי רחב כלליים כמו פילוסופיה, אנתרופולוגיה, חקר דתות, רוחניות עכשווית, קולנוע רוחני... ומגוון קורסי עומק לדתות ותרבויות שונות כמו יהדות, בודהיזם, אינדיאניזם, איסלאם, נצרות וכו'. זה היה ביטוי לחופש שלנו לקבל ידע בצורה מלאה, נקיה, להיות בעלי היכולת והרצון לנקות ולדייק את המידע שחודר ונטמע אלינו. מי שסקרן מזמן להגיע לבקר. יש הרבה אירועים ובכניה חופשית שמגשימים את הדרך, הידע, המרצים, הסטודנטים... לכל מי שחפץ בכך. באו באהבה! :

www.zefat.ac.il/eng

"החיים אינם הוגנים. הם נושאים אותנו לאורך הדרך ומסיחים את דעתנו. אחר כך הם משכיחים אותנו מעצמנו ומשנים אותנו, עד שאיננו עוד מה שהיינו בעבר. האם אני הוא זה שהיה באלכסנדריה לפני עשרים שנה? הכיזד נפרעים ממני עכשיו החיים על השניאות ועל החטאים שביצעתי באותם ימים? מדוע מחזיר אותנו האל לאחור ביום הדין כדי לבוא איתנו חשבון על מה שעשינו לפני זמן כה רב, כאילו חיינו עד כה באותה דרך חיים מבלי שהשתנינו במהלכה?"

(מתוך **עזאזאל**, ליוסף זיידאן)

מעניין, הא... !?

אל תשמרו את זה רק לעצמכם. שתפו את החברים שלכם.

רוצים לקרוא גם את האגרות הקודמות? [פולן שמורות כאן](#)

אם קיבלתם את האגרת החוג מחבר/ה, ואתם רוצים לקבל את האגרת הבאה ישירות מאיתנו, [הירשמו כאן](#)...

צרו קשר חיצוני בפייסבוק

מזכירת החוג, מיכל אבן, ונציגי מידע, א"יל גולדנברג 04-6927854

שלחו לנו פנייה בכל נושא שהוא

קראו עוד באתר החוג